

DOI: 10.32837/2312-3192/13/4

УДК 811.111.2'81'42

**АНГЛОМОВНІ ТЕКСТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ПРИТЧЕВОСТІ (XIII-XIV СТ.):
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД**

Наталія Пільгуй*

Abstract

The scientific article presents the first results of the study of the English parable in the diachronic aspect from the synergetic point of view. The research started from the Middle Ages, illustrated and analyzed the first English texts with parable elements, dating from the XIII-XIV centuries. The scientific work is based on historical events, specific writers and their individual style; the development of a parable as an independent type of text and discourse took place under the influence the mentioned above. It is determined that during this period it is difficult to distinguish the English parable in a separate genre of literature of that time, but the authentic English parable confidently functioned as metatext in the great texts of the Middle Ages. Several parable contexts were observed in one text. The article outlines the results of the study and gives examples of texts of a certain era. The general stylistic and synergetic characteristics of the investigated texts are singled out and their classification according to thematic groups is presented: condemnation of negative human traits, relations of God and mankind, interpretation of spiritual truth and moral values. From the synergetic point of view, thematic groups are thematic attractors that contribute to the development and existence with its functional meta-texts with parable elements. The study of English parable texts allowed us to identify of a number of stylistic devices and stylistic features. It is noted that stylistic attractors of the Middle Ages parables are as follows: prose and poetic form, rhetorical and logical-expressive style. The results of scientific work determine the broad perspectives of further research, in particular the study of the English parable in diachrony from the synergetic point of view, as well as the analysis and comparison of the texts of the following centuries with the systematization of their general and specific features.

KEYWORDS: English parable, synergetics, stylistics, attractor, stylistic feature, stylistic device.

1. Вступ

На розвиток літератури у будь-якій країні безумовно впливають історичні події, які відбуваються у певний період. Тому було б неможливо повноцінно дослідити еволюцію стилю жанру притчі, не враховуючи її залежність від історичних подій та певних періодів її розвитку, які відповідно відзначаються конкретними іменами письменників і поетів та їх стилів викладу.

Об'єкт дослідження – синергетичні і стилістичні характеристики англomовних текстів з елементами притчовості XIII-XIV ст.

Предмет дослідження – англomовні тексти з елементами притчовості XIII-XIV ст.

Мета – дослідити англomовні тексти з елементами притчовості XIII-XIV ст. та визначити їх синергетичні характеристики. Мета передбачає вирішення наступних **завдань**: 1. Проаналізувати перші англomовні тексти з елементами притчовості та виокремити їх функції і загальні особливості. 2. Визначити стилістичні ознаки та прийоми притч того часу. 3. Ідентифікувати синергетичні характеристики в англomовних текстах з елементами притчовості епохи середньовіччя.

* Natalia N. Pilguy, Ph.D. in Philology (Candidate of Philological Sciences), Associate Professor of the Department of Business Foreign Language and Translation, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kirpichova st. 21, NTU "KhPI", building U-2, room 409, Kharkiv, Ukraine, 61002, tel. +38066 364 13 04, e-mail: pilguinata@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4510-8106

Методологічною основою дослідження слугували ґрунтовні лінгвістичні праці з синергетики Л. С. Піхтовнікової¹, Т. І. Домброван², С. М. Єнікеевої³ та ін., в яких синергетичний підхід застосовувався до вивчення самоорганізації складних систем різної природи і призначення. Синергетика та синергетичний підхід до дослідження в лінгвістиці вважається відповідно новим, але таким, який успішно зарекомендував себе при комплексному дослідженні проблеми. Лінгвістична розвідка засвідчила, що англomовна притча залишається малодослідженою в діахронічному аспекті, а еволюція її стилістичних характеристик і синергетичний потенціал не досліджувалися взагалі, що зумовлює **актуальність** наукової праці, зокрема вивчення стилістичних і синергетичних характеристик англomовних притч середньовіччя.

2. Методологія дослідження

Теоретико-методологічною основою наукового дослідження є синергетична парадигма лінгвістики. Теоретична база інтегрує положення прагматистистики та лінгвістичної синергетики. Авторська концепція дослідження англomовних текстів з елементами притчевості XIII-XIV ст. склалася під впливом теоретичних праць з функціональної стилістики та стилістики декодування⁴; синергетичної концепції мови, тексту і дискурсу⁵; прагматистистики⁶.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань використано такі методи дослідження: стилістичний експеримент – для проведення стилістичного аналізу текстів з елементами притчевості XIII-XIV ст.; системно-синергетичний метод – для визначення синергетичних характеристик текстів з елементами притчевості XIII-XIV ст.; метод індуктивного та дедуктивного аналізу та синтезу – для формування висновків і теоретичного узагальнення, а також для виведення закономірностей функціонування мовних стилістичних засобів.

3. Виклад основного матеріалу дослідження

Історія англomовної притчі починається з XIII-XIV ст., коли у країні спостерігалися наслідки нормандського завоювання: поширення французького впливу на соціально-політичне та культурне життя країни; англосаксонська мова вживалася лише корінним населенням; церковні кола користувалися латиною. Така тримовність позначилося на розвитку літератури. Виникали літературні твори латинською, французькою та англосаксонською мовами. Лише в XIV ст. у зв'язку з формуванням англійської нації англійська мова стала основною літературною мовою⁷.

Дослідники відзначають, що історія англomовної притчі починається з перекладів латинських і грецьких притчових релігійних творів англійською мовою, автори яких додавали свої елементи і деталі. Твори переказувалися як прозою, так і віршами і були дидактичним засобом впливу на свідомість людей того часу. У часи Середньовіччя у будь-якому літературному тексті намагалися відшукати притчовий смисл⁸. Тому у творах, які

¹ Піхтовнікова 2012, 1999, 2000, Pichtownikowa 2008

² Домброван 2014, 2013

³ Єнікеева 2011

⁴ Арнольд 1990, Брандес 2004

⁵ Домброван 2014, 2013, Єнікеева 2011, Піхтовнікова 2012, 1999, 2000, Pichtownikowa 2008

⁶ Піхтовнікова 2012, 1999, 2000, Pichtownikowa 2008

⁷ Михальская, 1998

⁸ Богачевська 2012, 3

зовсім не відносяться до цього типу тексту, можна спостерігати елементи, властиві саме притчам. Розглянемо загальне визначення притчі та її основні характеристики.

Традиційно, англomовна притча розглядається як коротка розповідь у прозовій (або поетичній) формі, що ілюструє одну або кілька повчальних історій, моральних уроків або дидактичних повчань, побудована на принципі аналогії, яка має алегоричну прагматичну настанову, що спирається на особливості побуту та історичного укладу життя англосаксонської цивілізації. Притча передбачає багатошаровість тлумачення її змісту на основі використання стилістичних можливостей метафори і порівняння⁹.

Аналіз літературних джерел XIII-XIV ст. засвідчує, що у цей період складно виокремити англomовну притчу в окремий жанр літератури того часу, зважаючи на вищевказані особливості. Так, англomовні пам'ятки XIII ст. охоплюють легенди данського і кельтського походження, куртуазну літературу, лірику, лицарські романи зі своєю морально-етичною спрямованістю.

Проте слід зазначити, що у цю пору в Англії посилюється опозиція католицькій владі, набуває поширення «єресі» як однієї з форм боротьби з феодальною церквою. З'являється сатира проти церкви, спочатку виключно латинською, поступово стає дво- або тримовною¹⁰. Антицерковна сатирична література XIII ст. носить переважно демократичний характер; автори її, головним чином безіменна братія бродячих школярів, «Вагантів», які обрали себе в якості патрона і міфічного родоначальника збірний образ єпископа Голії (Golias), ненажери, п'яниці, автора образливих для католицької ієрархії пісень. «Голіарди» спеціалізувалися на «жартівливих піснях», сатирі¹¹.

До тенденцій голіардів близька сатира Нігеля Вірекера (Nigellus Wirekerus), регента бенедиктинського монастиря в Кентербері, «Брунеллус, або дзеркало дурнів» (Brunellus sive speculum stultorum, 3800 віршів, 1190)¹². Звідси і починається зародження англomовної притчі. Brunellus – ім'я осла. У сатирі розповідається історія осла, який вважав свій хвіст занадто коротким, захотів подовжити його і пустився мандрувати світом у пошуках людей і засобів, які допомогли б йому в цьому.

У притчі тих часів завжди була присутня алегорія, яка розуміється як тип простого іносказання, тобто відкладення уможлядної ідеї у певному предметному образі, який потребує коментарі. Однак, алегорія – це «складний сигніфікативний засіб, мета якого в підсумку – виявити сам знаковий процес»¹³. Алегорія ґрунтується не на пізнавальних асоціаціях, а на специфічному «перевертанні», яке перетворює конкретні значення в цілісну систему знаків. Всі тимчасові рівні розташовуються на одній площині і тому алегорія відображає накопичення значень.

Цікаво, що в цю пору сатира Нігеля Вірекера була досить розповсюджена. Дж. Чосер в «Кентерберійських оповіданнях» (Розповідь Капелана) посилається на притчу з «Брунеллуса» про хлопця Гундольфуса, що кинув каменем у півня і зламав йому ногу; за це півень так пізно проспівав в той день, коли Гундольфуса повинні були висвятити на священика, що той проспав і втратив свій прихід.

⁹ Савчук, 2015

¹⁰ Алексеев, 1986, 96

¹¹ Алексеев, 1986, 97

¹² Алексеев, 1986, 97

¹³ Бобырева, 2007, 249

Отже, елементи англомовної притчі чітко відслідковуються у творах тих часів. Хоча притча ще не виокремлюється у самостійний жанр літератури, можна чітко простежувати метатексти притчі у відомих пам'ятках Середньовіччя.

Щодо літератури XIV ст., коли спостерігалось загострення класових протиріч всередині країни та «столітня війна» з Францією (1337-1453), відзначимо, що у цей період з'являються алегоричні поеми (Вільям Ленгленд «Бачення про Петра Орача», поеми невідомого автора «Pearl», «Cleanness», «Patience» and «Sir Gawayne» and «the Grene Knight»); лірична поезія, сатиричні короткі оповідання, народні балади, алегорична і дидактична церковна література.

Дослідження англомовних притчових текстів епохи Середньовіччя засвідчує, що елементи притчевості, а також лінгвістичні та стилістичні ознаки притчі, композиції властиві навіть тим текстам, які не відносять до цього типу тексту. Наприклад, аскетична ідея у формі витонченої символіки, дидактика, яку автор узяв з євангельських притч і розповів стилем лицарського роману, характеризує поеми, що приписуються автору «Сера Гавейна», – «Чистота» (Cleanness) і «Терпіння» (Patience). Чистота, символом якої була «маленька королева» в «Перлині», склала тему богословської рапсодії в алітеративних віршах в першій з цих поем. Біблійні та євангельські мотиви поєднуються тут з відлунням «Романа про Розу», книги про чудесні подорожі сера Джона Мандевіль і легенди про лицаря Лебеда.

Автору «Сера Гавейна» небезпідставно приписують також поему «Перлина» (The Pearl), яке вважається одним з найліричніших творів англійського Середньовіччя. Батько у вісні спілкується за своєю померлою донечкою, і дитя відповідає йому переказом євангельської притчі про робітників на винограднику і тлумаченням 14-го розділу «Апокаліпсису». Вона надає йому уроки віри та смирення і приводить його до проблиску нового Єрусалиму. Він бачить, що його «Маленька королева» іде у довгій процесії дів; він намагається досягти її і прокидається на могилі дитини: *Then woke I in that garden fair; / My head upon that mound was laid, / there where my Pearl had strayed below. / I roused me, and felt in great dismay, / and, sighing to myself, I said: – “Now all be to that Prince's pleasure.”*

Тут також знаходимо цілу частину поеми, яка присвячена притчі. Таке дидактичне включення, яке називають богословсько-схоластичною суперечкою, в центрі ліричної поеми може здатися чужорідним всьому твору. Цей спір стосується двох найважливіших проблем, які займали богословсько-філософські роздуми XIV ст.: питання про приречення і вільної волі і про порятунок милістю божою або людськими справами¹⁴.

Розглянемо деякі й інші перші пам'ятки англомовних текстів з елементами притчевості, які збереглися і дійшли до наших часів. Так, The Bestiary (XIII ст.) був заснований на латинській праці Physiologus of one Thetbaldus. Тут алегорія спостерігається у звичках тварин, що символізує духовну істину. Хоча робота не є оригінальною, його метрична форма – є сумішшю старого і нового: безладно використовуються алітерація, рима, асонанс. Це простежується у таких рядках: *old in his[char] sinnes dern, or he bicum[char] cristen: / And tus he newe[char] him [char]is man, [char]anne he nime[char] to kirke, / Al is man so is tis ern, wuld[char] ge nu listen, or he it bi[char]enken can, hise egen weren mirke.*

Робота An Bispel (автор невідомий) є вільним перекладом з латини De Similitudine inter Deum et quemlibet regem suos judicantem автором Anselm. У притчі описуються та розтлумачуються відносини Бога та людства на прикладі бенкету, влаштованого королем.

¹⁴ Алексеев, 1986, 185

П'ять посланців короля запросили його друзів і ворогів. Англійський перекладач додає деякі деталі, зокрема п'ять посланців, які символізують 5 зводів законів¹⁵.

The Sawles Warde (автор невідомий) є більш претензійною алегорією тих часів. Перекладена праця заснована на латинському творі Hugo de St. Victo; припускається, що деякі елементи взято з Біблії (St. Matthew, XXIV, 43). Твір сповнений алегоричними образами: Розум (мудрість) є господарем замку (душі людини); його дружина (Воля) – дуже примхлива. Вони мають п'ять слуг (п'ять почуттів), якими складно керувати. Тому їм потрібна допомога їх чотирьох дочок (чотири чесноти: розсудливість, сила, стриманість, праведність). Гарна поведінка його сім'ї забезпечується появою двох посланців: Страху (посланець смерті), який змальовує жахи пекла, і Любов до життя, яка описує радості раю¹⁶. Алегорія письменника у творі стає більш послідовною і переконливою; його герої більш розвинені, подекуди додаються драматичні елементи. Схожі алегоричні елементи та дидактичні методи з'являються і в інших творах того часу, таких як Wil and Wit, Long Life, The Duty of Christians, Vices and Virtues.

Окреме місце серед літературних пам'яток Середньовіччя займає поема Вільяма Ленгленда The vision of Piers Plowman 1362–1380 pp. (в укр. «Бачення про Петра Орача»). З минулого століття вона неодноразово досліджувалася українськими й зарубіжними вченими переважно з літературознавчої точки зору¹⁷. Ця поема належить до досить поширеного жанру «бачень» в епоху Середньовіччя. Дійсність у «баченнях» описувалась у формі сну. Алегоричний характер тексту дозволяє автору говорити про абстрактні поняття, звертаючись до цілком конкретних образів, втілювати свої уявлення про правду, справедливість, совість, про зло і мудрість в образах живих людей, які наділені такими характерними особливостями, що властиві певним соціальним шарам суспільства. Проте дійовими особами поеми є не тільки персоніфіковані абстракції; її центральний герой – Петро Орач, шукач правди і справедливості, – образ, народжений самою дійсністю, що має цілком конкретні прикмети англійського землероба XIV сторіччя. Ім'я Петра Орач довгі роки асоціювалося з уявленням про людину-трудівника¹⁸.

З самого початку притчі притаманне релігійне забарвлення, яке наскрізь пронизує поему В. Ленгленда. Письменник належав до нижчого шару духовенства, знав дуже добре Біблію, оскільки використовував її у своїй поемі, і, зокрема Псалтир та Святе Письмо: «*Ther the cat is a kitoun, the court is ful elenge*». / *That witnesseth Holy Writ, whoso wole it rede / Ve terre ubi puer rex est, &c.* – Де кіт ще кошеня, там двір лише жалю гідний / про це свідчить Святе Письмо, хто тільки його прочитає: / *Ve terre ubi puer rex est, &c.* (The vision of Piers Plowman, Prologue, P. 194–196).

Lat noght thi left half, late ne rathe, / Wite what thow werchest with thi right side / For thus bit the Gospel goode men doon hir almesse. – Нехай твоя ліва сторона ані пізно, ані рано / не знає, що ти робиш своєю правою стороною, / бо так наказує Євангеліє добрим людям роздавати свою милостиню. (The vision of Piers Plowman, Passus III, P. 73–75).

У прикладах автор підтексту і моралі обраного уривку посилається на біблійські джерела, які підсилюють авторитет автора та його вплив на читача, упевнено доносячи ідею до адресата. А у 17 розділі автор взагалі органічно поєднує свою розповідь з біблійською

¹⁵ Ward 1907–21

¹⁶ Ward 1907–21

¹⁷ Алексеев 1960, Вельчева 2012, 34–42, Никола 1979; 1973, Петрушевский 1941

¹⁸ Аникин 1985, 22–23

притчею про доброго самаритянина. Простір шляху путівника об'єднується з простором притчі:

And as we wenten thus in the wey, wordynges togideres, / Thanne seighe we a Samaritan sittynge on a mule, / Ridynge ful rapely the righte wey we yeden, / Comynge from a contree that men called Jerico / To a justes in Jerusalem he [j]aced awey faste. – I коли ми йшли, сперечаючись, своєю дорогою, / Ми побачили самаритянина, який сидів на мулі. / Він швидко їхав тією ж дорогою, що і ми, із країни, яку люди називають Єрихон. / Він поспішав на турнір в Єрусалим. (The vision of Piers Plowman, Passus XVII, P. 49–53).

Мораль підкреслюється протягом всієї поеми В. Ленгленда: це важливість праці людини для того, щоб отримати праведність; працювати повинні всі прошарки суспільства як фізично так і духовно: *Ac japeres and jangeleres, Judas children, / Feynen hem fantasies, and fooles hem maketh / And han wit at wille to werken if they wolde. – Але блазні і жонглери, Іудині діти / Говорять про себе усілякі небилиці і прикидаються дурнями / однак їх розум у їх повному розпорядженні, щоб працювати, якщо б вони хотіли (The vision of Piers Plowman, Prologue, P. 35–37).*

Влучно зауважено Г.В. Кукуєвою, що у притчевому оповіданні має місце дедуктивний спосіб презентації проблеми, що виявляється в специфічному зображенні персонажів. Герої притчі не мають зовнішніх рис і характеру, вони з'являються перед нами «не як об'єкти художнього спостереження, але як суб'єкти етичного вибору». У таких текстах одним з домінуючих засобів образності є персоніфікація як наділення тварин, предметів і явищ, абстрактних понять людськими властивостями¹⁹. Саме через персоніфікацію реалізується прагматична настанова автора, мораль притчі, простежується певний підтекст у сюжеті тексту. Так, у творі В. Ленглейда такими персоніфікованими абстрактними героями є Правда, Кохання, Совість, Брехня, Обман, Лестощі, Мир, Мідрість, Розум тощо.

Абстрактних героїв автор задіяв для того, щоб донести до читача дидактичну ідею поеми у славленні Любові, Правді й Праці, виокремлюючи і підкреслюючи Працю, яка відкриває шлях до перших двох чеснот. Але найбільше вражає те, що поряд з абстрактними героями доступною зрозумілою мовою того часу описується англійське суспільне життя середини XIV сторіччя.

Аналіз історичних обставин виникнення текстів близьких за ознаками англомовної притчі зроблено з метою експлікації зародження тісного зв'язку притчі з соціальними вимогами часу. Найсильнішим соціальним атрактором, на наш погляд, був вплив на свідомість людей за рахунок порятунку милістю Божою або людськими справами, праведністю та працею.

Дослідники ранньої англійської літератури вважають, на першому етапі англомовна притча існувала у формі перекладів біблійських притч і була недосяжна для простого народу, оскільки знаходилася у руках духовенства, яке володіло знанням писемності. Також, очевидно, багато текстів, які записувалися протягом віків, з плином часу, було втрачено.

Наукова розвідка підтверджує, що у XIII-XIV ст. автентична англомовна притча зароджується як метатекст на тлі великих текстів тих часів. Іноді можна спостерігати декілька притчових контекстів в одному творі. Тому наразі навряд чи можна розглядати англомовну притчу цього періоду як самостійний жанр, тип тексту або дискурс. Проте можна виокремити загальні стилістичні та синергетичні характеристики досліджених текстів.

¹⁹ Кукуєва 2013, 405–410

На наш погляд доцільно класифікувати тексти з елементами притчевості XIII-XIV ст. за такими тематичними групами: засудження негативних людських рис, відносини Бога і людства, розтлумачення духовної істини і моральних цінностей. Використовуючи термінологічний апарат синергетики, тематичні групи є тематичними атракторами²⁰, які сприяють розвитку й існуванню зі своїм функціоналом метатекстам з елементами притчевості. За Л. С. Піхтовніковою, атрактор розуміється як унікальний набір параметрів і діапазон їх значень, які притягують до стійкого положення самоорганізованої системи²¹.

Дослідження англомовних текстів з елементами притчевості дозволило ідентифікувати низку стильових прийомів. Під стилістичним прийомом розуміють зворот мови, особливе поєднання слів, синтаксична побудова, які вживаються для підсилення виразності висловлювання²²; незвичні порівняння, виразні слова чи фрази, які створюють спеціальні ефекти, образність, живі картини, які постають в уяві читача²³. Отже, в англомовних текстах з елементами притчевості того часу було виокремлено такі стилістичні прийоми: алегоризація, дидактизація, експліцитна та імпліцитна мораль, конкретизація за допомогою прийому «приклад».

Англомовні тексти з елементами притчевості XIII-XIV ст. характеризуються певними стильовими рисами, під якими ми розуміємо якісні ознаки як функціонального стилю в цілому, так і конкретного тексту певної функціонально-стильової і жанрової належності; вони являють собою узагальнені, не завжди структуровані характеристики певного стилю²⁴. Отже, стильовими рисами досліджених текстів є образність, наочність, дидактичність, діалогічність, монологічність, експресивність.

Вважаємо, що прозова та віршована форма, а також риторичний та логіко-експресивний стиль є стильовими атракторами притчі епохи Середньовіччя.

4. Висновки

Аналіз текстів з елементами притчевості XIII-XIV ст. став першою сходинкою у дослідженні еволюції англомовної притчі. Результати дослідження англомовних притч епохи Середньовіччя дозволили ідентифікувати витоки цього типу тексту та проаналізувати їх загальні стилістичні та синергетичні характеристики. Історичні події є головним фактором, який впливає на розвиток текстів у часі й подальші зміни тематичних атракторів, стильових рис, прийомів, прагматичної настанови авторів, алегоричних і абстрактних образів і моралі.

Перспективою подальшого дослідження вважаємо поглиблене вивчення англомовних текстів з елементами притчевості XIII-XIV ст. з синергетичної точки зору, аналіз та порівняння текстів наступних століть, дослідження англомовної притчі в діяхронії з позиції синергетики.

BIBLIOGRAPHY

Алексеев М. П. Литература средневековой Англии и Шотландии: Учеб. пособие для филол. спец. ун-то / Предисл. и коммент. Н. Д. Левина. – Москва : Высш. шк., 1984. – 351 с.

Алексеев М. П. Видение о Петре Пахаре // Из истории английской литературы. Этюды, очерки, исследования. – Москва : Гослитиздат, 1960. – С. 7–39.

²⁰ Піхтовнікова 1999, 4

²¹ Піхтовнікова 2012, 15-16

²² Ахманова 1969, 492

²³ Cortina 1995, 367

²⁴ Пільгуй 2014, 78

- Аникин Г. В. История английской литературы : учеб. для студ. пед. ин-тов. – Москва : Высш. шк., 1985. – 431 с.
- Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (Стилистика декодирования). – Москва : Просвещение, 1990. – 301 с.
- Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов [2-е изд., стереотип.]. – Москва : Советская энциклопедия, 1969. – 605 с.
- Бобырева, Е. В. Религиозный дискурс: ценности, жанры, стратегии. – Волгоград : Перемена, 2007. 374 с.
- Богачевська І. В. Притча як об'єкт релігієзнавчого дослідження // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Сер. : Філософські науки. – 2012. – № 59. – С. 3–8.
- Брандес М. П. Стилистика текста: теоретический курс : учебник [для студентов вузов]. – Москва : Прогресс-традиция. ИНФРА-М, 2004. – 416 с.
- Вельчева К. А. Аграрная символика в поэме У. Ленгленда «видение о петре пахаре» // Уральский филологический вестник. Драфт: молодая наука. Екатеринбург : УрГП, 2012, – Вып. № 4. – С. 34–42.
- Домброван Т. И. Синергетическая модель развития английского языка: монография. – Одесса : КП ОГТ, 2014. – 399 с.
- Домброван Т. И. Язык в контексте синергетики. – Одесса : КП ОГТ, 2013. – 346 с.
- Снікеєва С. М. Система словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця XX – початку XXI століть) : автореф. дис. ...д-ра філол. наук : 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний ун-т. – Київ, 2011. – 35 с.
- Кукуева Г. В. Рассказ-притча и рассказ-анекдот: сравнительно-сопоставительный анализ // Русская словесность в России и Казахстане: аспекты интеграции; 19–20 сентября 2013. – Барнаул : Алтайская гос. пед. академия, 2013. – С. 405–410.
- Михальская Н. П. История английской литературы / Н. П. Михальская, Г. В. Аникин. – Москва : Издательский центр «Академия», 1998. – URL: <http://svr-lit.ru/svr-lit/mihalskaya-anikin-angliya/index.htm>.
- Никола М. И. «Видение о Петре Пахаре» У. Ленгленда. Своеобразие жанра // Метод и жанр в зарубежной литературе. – Вып.4. – Москва : Просвещение, 1979. – С. 38–48.
- Никола М. И. Сюжетно-композиционные особенности средневековых видений // Проблемы литературных жанров. Материалы четвертой научной межвузовской конференции. – Томск: Изд-во Томского университета, 1983. – С. 8–9.
- Петрушевский Д. М. Видения Ленгленда и современная ему английская действительность. – Л. : Издат. Акад. Наук СССР, 1941. – 276 с.
- Пільгуй Н. М. Англomовний науковий агротехнічний дискурс: лінгвостилістичний та прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. – Запоріжжя, 2014. – 238 с.
- Піхтовнікова Л. С. Синергія стилю байки: німецька віршована байка 13–20 ст. : [монографія]. – Харків Бізнес Інформ, 1999. – 220 с.
- Пихтовникова Л. С. Лингвосинергетика: основы и очерк направлений : монография. – Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. 180 с.
- Піхтовнікова Л. С. Еволюція німецької віршованої байки (13-20 ст.) : жанрово-стилістичні аспекти : дис. доктора філол. наук : 10.02.04; 10.01.05. – К., 2000. – 427 с.
- Савчук В. Сутність та місце англomовної притчі у мовознавчих дослідженнях, 2015. – URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/16.10.2015/66/6.41.pdf>.
- Cortina J. Opening Doors: Understanding College Reading. – Chicago : McGraw-Hill Inc., 1995. – 556 p.
- Pichtownikowa L. Synergie des Fabelstils : Die deutsche Versfabel vom 13. –21. Jahrhundert / L. Pichtownikowa // Ukrainische Beiträge zur Germanistik : Band 5. – Aachen : Shaker Verlag, 2008. – 322 S.
- Ward A. W. The Cambridge History of English and American Literature in 18 Volumes [Electronic resource] / A. W. Ward; ed. by A. W. Ward, A. R. Waller. – Cambridge, 1907–21. – URL: [http://www.bartleby.com/211/..](http://www.bartleby.com/211/)

REFERENCES

- Alekseev M. P. (1984) Lyteratura srednevekovoi Anhlyy y Shotlandyy [Литература средневековой Англии и Шотландии]: Ucheb. posobyie dlia fylol. spets. un-to / Predysl. y komment. N. D. Levyna. M.
- Alekseev M. P. (1960) Vydenye o Petre Pakhare [Видение о Петре Пахаре]// Yz ystoryy anhlyiskoi lyteratury. Etiudy, ocherky, yssledovanyia. M.–L. : Hoslytyzdat.
- Anykyn H. V. (1985) Ystoryia anhlyiskoi lyteratury [История английской литературы]: ucheb. dlia stud.

ped. yn-tov. M.

Arnold Y. V. (1990) *Stylistyka sovremennoho anhlyiskoho yazyka (Stylistyka dekodirovaniia)* [Стилистика современного английского языка]. М.

Akhmanova O. S. (1969) *Slovar lnhvystycheskykh termynov* [2-e yzd., stereotyp.]. Sovetskaia entsyklopedyia. [Словарь лингвистических терминов] М.

Bobyreva, E. V. (2007) *Relyhiozniy diskurs: tsennosty, zhanry, stratehiu* [Религиозный дискурс: ценности, жанры, стратегии]. Volhohrad

Bohachevska I. V. (2012) *Prytcha yak ob'ekt relihiieznavchoho doslidzhennia* [Притча як об'єкт релігієзнавчого дослідження] // *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Ser. : Filosofski nauky. Zhytomyr. 2012. pp. 3–8.*

Brandes M. P. (2004) *Stylistyka teksta: teoreticheskyi kurs* [Стилистика текста: теоретический курс]: uchebnyk [dlia studentov vuzov]. М. : Prohress-tradytsiia. YNFRA-M. 416 s.

Velcheva K. A. (2012) *Ahrarnaia symvolyka v poeme U. Lenhlenda «vydenye o petre pakhare»* [Аграрная символика в поэме У. Ленгланда «видение о петре пахаре»] // *Uralskyi fylolohycheskyi vestnyk. Draft: molodaia nauka. Ekaterynburh : UrHP. pp. 34–42.*

Dombrovan T. Y. (2014) *Synerhetycheskaia model razvytiia anhlyiskoho yazyka: monohrafiia* [Синергетическая модель развития английского языка]. Odessa : KP OHT.

Dombrovan T. Y. (2013) *Yazyk v kontekste synerhetyky*. [Язык в контексте синергетики]. Odessa : KP OHT.

Yenikieieva S. M. (2011) *Systema slovotvoru suchasnoi anhliiskoi movy: synerhetychnyi aspekt (na materialii novoutvoren kintsia KhKh – pochatku KhKhI stolit) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d. filol. nauk : spets. 10.02.04 «Hermanski movy», Kyivskyi natsionalnyi lnhvistychnyi un-t. K..*

Kukueva H. V. (2013) *Rasskaz-prytcha u rasskaz-anekdot: sravnytelno-sopostavytelnyi analiz* [Рассказ-притча и рассказ-анекдот: сравнительно-сопоставительный анализ] // *Russkaia slovesnost v rossyiu y kazakhstane: aspekty yntehratsyy; 19–20 sentiabria 2013. Barnaul : Altaiskaia hos. ped. akademyia. pp. 405–410.*

Mykhalskaia N.P. (1998) *Anykyn H.V. Ystoryia anhlyiskoi lyteratury* [История английской литературы]. М.: Yzdatskiy tsentr «Akademyia». URL: <http://svr-lit.ru/svr-lit/mihalskaya-anikin-angliia/index.htm>.

Nykola M.Y. (1979) *«Vydenye o Petre Pakhare» U. Lenhlenda. Svoeobrazye zhanra* [«Видение о Петре Пахаре» У. Ленгланда. Своеобразие жанра] // *Metod y zhanr v zarubezhnoi lyterature. Vyp.4. М. : Prosveshchenye, 1979. pp. 38–48.*

Nykola M.Y. (1983) *Siuzhetno-kompozitsyonnye osobennosti srednevekovykh vydenii* [Сюжетно-композиционные особенности средневековых видений] // *Problemy lyteraturnykh zhanrov. Materyaly chetvertoi nauchnoi mezhvuzovskoi konferentsyy. Tomsk: Yzd-vo Tomskoho unyversyteta.*

Petrushevskyi D. M. (1941) *Vydeniia Lenhlenda y sovremennaia emu anhlyiskaia deistvitel'nost'* [Видения Ленгланда и современная ему английская действительность]. L.: Yzdat. Akad. Nauk SSSR.

Pilgui N. M. (2014) *Anhlomovnyi naukovyi ahrotekhnichnyi diskurs: lnhvostylistychnyi ta prahmatychnyi aspekty* [Англомовний науковий агротехнічний дискурс: лінгвостилістичний та прагматичний аспекти] : dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 «Hermanski movy». Zaporizhzhia. 238 s.

Pikhtovnikova L. S. (1999) *Synerhiia styliu baike: nimetska virshovana baika 13–20 st.* [Синергія стилю байки: німецька віршована байка 13–20 ст.]: Xarkiv : Biznes Inform. 220 s.

Pykhtovnykova L. S. (2012) *Lnhvosynerhetyka: osnovy y ocherk napravlenii* [Лингвосинергетика: основы и очерк направлений]: monohrafiia. Kh.

Pikhtovnikova L. S. (2000) *Evoliutsiia nimetskoï virshovanoi baike (13-20 st.)* [Еволюція німецької віршованої байки (13-20 ст.)] : zhanrovo-stylistychni aspekty : dys. doktora filol. nauk : 10.02.04; 10.01.05. K., 2000.

Cortina J. (1995) *Opening Doors: Understanding College Reading*. – Chicago : McGraw-Hill Inc. 556 p.

Pichtownikowa L. *Synergie des Fabelstils : Die deutsche Versfabel vom 13. –21. Jahrhundert* / L. Pichtownikowa // *Ukrainische Beiträge zur Germanistik : Band 5. – Aachen : Shaker Verlag, 2008. – 322 S.*

Ward A. W. *The Cambridge History of English and American Literature in 18 Volumes* [Electronic resource] / A. W. Ward; ed. by A. W. Ward, A. R. Waller. – Cambridge, 1907–21. – URL: <http://www.bartleby.com/211/>.

Анотація.

У науковій статті наводяться перші результати дослідження англомовної притчі у діяхронічному аспекті з синергетичної точки зору. Дослідження розпочато з епохи Середньовіччя, проілюстровано і проаналізовано перші англомовні тексти з елементами притчевості, які датуються XIII-XIV ст. Наукова розвідка спирається на історичні події, конкретних письменників та їх індивідуальний

стиль, під впливом яких відбувався розвиток притчі у самостійний тип тексту та дискурсу. Визначено, що у цей період складно виокремити англомовну притчу в окремий жанр літератури того часу, проте автентична англомовна притча впевнено функціонувала як метатекст у великих текстах епохи Середньовіччя. Спостерігалось декілька притчевих контекстів в одному тексті. У статті унаочнюються результати дослідження і наводяться приклади текстів певної епохи. Виокремлено загальні стилістичні та синергетичні характеристики досліджених текстів і представлено їх класифікацію за тематичним групами: засудження негативних людських рис, відносини Бога і людства, розтлумачення духовної істини і моральних цінностей. З синергетичної точки зору, тематичні групи є тематичними атракторами, які сприяють розвитку й існуванню зі своїм функціоналом метатекстам з елементами притчевості. Дослідження англомовних текстів з елементами притчевості дозволило ідентифікувати низку стильових прийомів і стильових рис. Відзначено, що прозова та віршована форма, а також риторичний та логіко-експресивний стиль є стильовими атракторами притчі епохи Середньовіччя. Результати наукової праці визначають широкі перспективи подальшого дослідження, зокрема дослідження англомовної притчі в діяхронії з позиції синергетики, аналіз та порівняння текстів наступних століть з систематизацією їх загальних та специфічних рис.

Ключові слова: англомовна притча, синергетика, стилістики, атрактор, стильова риса, стилістичний прийом.

Received 17 April 2019

Reviewed 01 June 2019

Similarity index by UnicheckTM: 15.2 %